

Hrvatska planira svoj radioaktivni otpad, uključujući i svoj dio iz nuklearne elektrane Krško, skladištiti i trajno odlagati u vojnom skladištu Čerkezovac, na Trgovskoj gori kod Dvora. Do 1. kolovoza Hrvatska, kao i sve ostale članice Europske unije, treba predati plan trajnog zbrinjavanja radioaktivnog otpada, koji se trenutačno skladišti usred Zagreba, u Institutu "Ruđer Bošković".

Prije nekoliko mjeseci Općinu Dvor pozvao je Državni zavod za radiološku i nuklearnu sigurnost da sudjeluje u odabiru lokacije. Od četiri lokacije, kažu u Zavodu, ova se pokazala najpogodnijom za izgradnju Centra za zbrinjavanje radioaktivnog otpada, koji bi išao u više faza sve do 2043. godine.

Nema rokova, ima vremena

U Državnom zavodu za radiološku i nuklearnu sigurnost kažu da je, zbog postojeće infrastrukture, zauzetosti prostora i prirodnih prednosti, lokacija vojnog skladišta u Općini Dvor preferentna.

No, hoće li Centar biti izgrađen tamo ovisi o nizu parametara, među kojima je i mišljenje mještana, a postupak može trajati niz godina.

K tome, direktiva EU-a ne definira rokove do kada se mora uspostaviti odlagalište.

'Provedena istraživanja i analize su tek generičke naravi i bilo kakvi daljnji postupci u uspostavi odlagališta zahtijevaju iscrpna i dugotrajna istraživanja i analize sigurnosti kako bi se dokazalo da su svi zahtijevani kriteriji i ispunjeni. Hrvatska, sukladno svojoj Strategiji zbrinjavanja radioaktivnog otpada, ne planira uspostavljati odlagalište nisko i srednje radioaktivnog otpada prije 2040. godine, što daje dovoljno vremena za provedbu svih potrebnih aktivnosti', kaže Saša Medaković, ravnatelj Zavoda.

Još 2007. godine u Općini je izglasano da je moguća izmjena prostornog plana kako bi se omogućila izgradnja. Odmah je krenuo i otpor građana.

Tada je skupljeno blizu 16.000 potpisa građana Sisačko-moslavačke županije protiv toga, a ovaj puta su organizirali i Stožer za sprječavanje odlaganja radioaktivnog otpada i ponovno pokrenuli peticiju. Održan je i prosvjed.

Opasnost po zdravlje

U Stožeru tvrde da je više od 90 posto građana protiv. Planu se protive i u susjednoj Bosni i Hercegovini, udaljenoj svega dva kilometra, gdje je i s najviših instanci ranije upozoreno da se na to neće pristati.

Argumenti protivnika - radi se o trusnom kraju, netaknute prirode i čiste vode, koji svoju budućnost treba graditi na ekološkoj, organskoj poljoprivrednoj proizvodnji i turizmu.

Nuklearni otpad, smatraju, onemogućio bi razvoj u tom smjeru te potencijalno ugrozio zdravlje građana. U Dvoru smatraju i da se njihovo mišljenje i od državnih i od lokalnih vlasti

ignorira, a sumnjaju i da lokalne vlasti u tome vide svoj financijski interes. Predviđena su sredstva koja bi zauzvrat dobivala Općina i pomoć za izvlačenje novca iz fondova EU-a. "Kada su vidjeli da se stvara otpor stanovništva, onda su počeli licitirati da će im dati svake godine dva milijuna kuna [270.000 eura], očito za infrastrukturu, da bio oni tu taj otpad skladištili. Onda, nakon tjedan dana, nisu imali rezultata, pa su dignuli na četiri milijuna kuna [540.000 eura]. Na kraju su završili na osam milijuna kuna [1,08 milijuna eura] godišnje. Ali, nigdje papirnato, samo usmenom predajom, nikakvi razgovori, pregovori, ništa nije rađeno, ali se nudi mrkva, novci da bi se mještani Dvora malo dogovorili i da bi se prihvatili", kaže Ivan Nekvapil, predsjednik županijske organizacije Hrvatske narodne stranke.

Nekvapil se pita zašto nema spomena o isplaćivanju ekološke rente građanima, kao što je to u ostalim zemljama EU-a, a koju primaju, kako kaže, i stanovnici Krškog. A infrastruktura, odnosno ceste, ističe, također je neprikladna za prijevoz takve materije, što predstavlja opasnost.

Sumnja u korist za lokalnu zajednicu

Dio mještana smatra da su lokalne vlasti do sada loše odrađivale svoj posao u razvoju kraja i sumnjaju da bi taj novac iskoristile bolje.

Prikupljeno 6.000 potpisa

Anita Kolarec, aktivistica u Stožeru, kaže kako su dio građana zbog nedostupnosti televizije morali informirati o događanjima.

Koordinatorica je prikupljanja potpisa, kojih je do sada 6.000.

Kaže da se radi o nametanju nečega što ne žele čak ni djeca u tome kraju, što se vidjelo kroz projekte koje je s njima provela i u kojima su iznijela svoje stajalište o radioaktivnom otpadu. "Jedna djevojka ima 17 godina i ona kaže - zašto mene sa svojih 17 godina nitko ne pita da li ja to želim ili ne želim i zašto se meni stavlja na teret takav otpad ovdje? Znači, mene se tjera odavde, a ja želim ovdje živjeti, ja sam se ovdje rodila, ja sam prva beba poslije rata koja je rođena u Matijevićima", kaže Anita Kolarec.

"Oni neće od tih novaca napraviti apsolutno ništa. Ja plaćam komunalnu naknadu, od te komunalne naknade ja sa svojim radom i sa svojim materijalom održavam svoj put, a njima plaćam. To bu se dogodilo i s ovim", kaže Selim.

"Neki pojedinci ne bi trebali sami raspolagati tim novcem, znači trebao bi biti netko opet neutralan, netko bi trebao nadgledati raspolaganje tim novcem", smatra Ivica Paladinović. "Šta to može dobro donijeti ovom kraju? Samo može uništiti ovaj kraj, ovu ljepotu, prirodu, vodu... ako dođe to, onda nemamo ništa više", dodaje drugi sumještatinin, dok Vesna smatra da "nijedni novci to ne mogu platiti".

“Je li daje gradonačelnik Zagreba, Milan Bandić, za Hrelić ljudima mjesečno pinku? A tu, tko će dobit’? Dobit’ će ova dva-tri koji su potpisali, dignut noge i otići i poslije šišaj ih. Lako se plati, onda nek’ ljudi trpe, ali su dobili novce. Ovako ne dobiješ ništa, a trpiš”, kaže Mišo.

I Općinsko vijeće protiv

Mladi Tomislav jedini je za – smatra da nema opasnosti ako će se poštovati europski i svjetski standardi i kontrola.

“To sigurno će se isplatiti ovim građanima, jer će taj novac koji dobije Općina kao naknadu, to je dobro. Ako se iskoristi pametno taj novac, ova općina bi mogla napredovati i ne bi bilo loše da se to dovede tu, ukoliko se bude to odradilo po standardima po kakvim treba biti.”

Općinsko vijeće većinom glasova donijelo je zaključak da se protive odlagalištu. Za to su glasovali i članovi vladajuće koalicije Samostalna demokratska srpska stranka i Hrvatska demokratska zajednica.

“Traženo je mišljenje mjesnih odbora. Imamo devet mjesnih odbora na području općine Dvor. Do sjednice, u koja je bila koncem šestog mjeseca, dobili smo, prema mojim saznanjima, izvještaj da je već pet od devet mjesnih odbora reklo ne nuklearnom otpadu na području općine Dvor”, kaže Branislav Joka, predsjednik Općinskog vijeća iz redova oporbe. Od načelnika Nikole Arbutine su zatražili da do 27. srpnja pribavi mišljenja svih mjesnih odbora te ih javno objavi i dostavi nadležnim institucijama.

Gradonačelnik Petrinje: Kalkulira se

Darinko Dumbović, gradonačelnik Petrinje, odmah je ustao protiv ideje odlaganja radioaktivnog otpada u Dvoru.

Kaže da rijeka Petrinjčica u njihovo krilo dolazi upravo iz tih krajeva i da je i sama EU prepoznala kroz sredstva za uzgoj kestena i šljiva na njihovom području da taj kraj treba razvijati u drugom smjeru.

U tome priželjkuje konsenzus svih kojih se to tiče.

‘Radi se o tome da li je moj saborski zastupnik digao ruku za to ili nije. Svima je prihvatljivo da smeće nije u njegovoj kući nego što dalje... Kalkulira se. Meni je to žao. Meni je žao što to nismo prepoznali. Neki vide u tome razvoj, ja taj razvoj ne vidim. Ja tu vidim samo etiketu, sigurnost ne’, rekao je Dumbović.

U Stožeru ističu da lokalne vlasti moraju poštovati volju građana pokazanu potpisima i zaključak Općinskog vijeća i iskazati isto mišljenje prema državi.

Arbutina: Odluka građana je i moja

“U slučaju da lokalno vijeće ne donese tu konačnu odluku, nama jedina mogućnost tek tada postoji onda jedina legalna i legitimna opcija, a to je referendum građana”, kaže predsjednik Stožera Vlado Ribić, dodajući da je to krajnja mjera i da vjeruje da će stav građana biti

uvažen.

Načelnik kaže kako ih još nitko nije službeno pitao za stav građana i Općine, ali da su se izjasnili da se protive planu. Prikupljanje potpisa i referendum ne želi komentirati, kao ni eventualnu finansijsku korist za mjesto, te smatra da građani trebaju imati sve informacije, biti uključeni u cijelu stvar te odlučiti. A Općina će, tvrdi, poštovati njihov stav.

“Općina Dvor je, odlukom Državnog zavoda za radiološku i nuklearnu sigurnost, obavezana da sudjeluje u procesu odabira lokacije. Općina Dvor je institucija koja to mora poštovati. S druge strane, ja sam obezbijedio i vijećnicima i građanima da u tom učestvuju i rekao sam da će moja odluka biti onakva kako bude mojih građana”, kaže Arbutina.

Novi Grad spreman na neposluh

S druge strane rijeke Une također otpor – u odluke se, kaže načelnica Općine Novi Grad Snježana Rajilić, ne mogu i ne žele miješati, no suradnja sa Stožerom i lokalnim vlastima je stalna i ukazuju na svoj stav – ‘ne’ nuklearnom otpadu u njihovoj neposrednoj blizini.

Smatraju da je i njih, koji žive odmah preko rijeke, trebalo pitati što misle, jer se radi o desecima tisuća ljudi. Računaju i na potporu viših instanci vlasti bh. entitetu Republika Srpska i Bosne i Hercegovine te kažu da su spremni i na građanski neposluh.

“To bi značilo protesti pred sjedištem evropskih institucija u Sarajevu, jer onda smatramo da je Evropa dopustila nešto što se ne može dopustiti, a to je da se u neposrednoj blizini granice jedne države bez njene saglasnosti gradi takav objekat koji u percepciji znači narušavanje zdravlja ljudi”, kaže Rajilić.

izvor: balkans.aljazeera.net